

У Києві представили «Шевченківську енциклопедію»

06 березня 2013

Вадим ЛУБЧАК, газета "День"

Микола Жулинський: «Почитавши книжкову серію, українці будуть вражені тим, як глибоко сучасний Тарасові Шевченку світ цікавився його постаттю, захоплювався ним, намагався більше пізнати його світогляд»

У Національній парламентській бібліотеці України 5 березня представили широкій громадськості перших два томи «Шевченківської енциклопедії» в шести томах — великого науково-довідкового проекту Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАНУ. Як зазначають упорядники, перший том складається з 1142 статей, другий — з 1081 статті, що містять вичерпну інформацію про життя, творчість і особистість Тараса Шевченка, його епоху та оточення. Очікується, що загалом у шести томах буде понад 6500 статей. Розлогу передмову до енциклопедії написав академік Іван Дзюба. Редакційну підготовку й виготовлення оригінал-макету книжок здійснюють працівники відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. Перші два томи надруковано в ПрАТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус». Про світоглядну вартість цієї видавничої серії та очікуваний суспільний резонанс «День» розмовляв з **головою редакційної ради «Шевченківської енциклопедії», директором Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ, академіком Миколою ЖУЛИНСЬКИМ.**

— Найбільші труднощі під час роботи над енциклопедією полягали в тому, що це дуже тривалий в часі проект. Фактично починали його реалізовувати одні шевченкознавці, а наразі закінчують інші. На жаль, деяких відомих, авторитетних літературознавців, котрі працювали над енциклопедією, вже немає серед живих, зокрема Василя Шубравського, Василя Бородіна, Миколи Павлюка та інших.

Довелося залучати молодь — нове покоління шевченкознавців, — зауважив у коментарі «Дню» Микола Жулинський. — Зізнаюсь, що особливо складно тривав процес підготовки статей, присвячений малярській спадщині Тараса Шевченка. Це дуже величезний масив творів: нам відомо понад 800 праць різних жанрів — від невеликих малюнків та автопортретів до повноцінних полотен. Скажу більше: на мою думку, до сьогоднішнього дня недооцінений залишається Шевченко як художник. Це — унікальна постать європейського рівня. І ми намагалися дати в енциклопедії фундаментальні дослідження не лише особливостей його літературної творчості, а й малярської спадщини. У цій енциклопедії можна знайти вичерпні відповіді на питання: хто такий Шевченко; яким було його оточення; як формувалося його творче мислення.

Під час підготовки видавничої серії активно співпрацювали з Національним музеєм Тараса Шевченка та з багатьма іншими академічними інституціями не лише України, а й Європи та Росії, США й Канади. Намагалися охопити весь простір життя Шевченка.

— Нині представлено перші два томи енциклопедії. Коли можна очікувати виходу у світ усієї видавничої серії?

— До кінця цього року ми запланували здати до друку ще три томи — буде вже п'ять. Також упродовж 2013-го практично завершимо останній — шостий том. Але видрукуємо його на початку наступного — ювілейного для Шевченка — року. По суті, у нас вже готові третій і четвертий томи. Наразі триває завершальний процес редагування та опрацювання. Це колосально велика робота редакторів, упорядників, коректорів. Відзначу, що редакційну підготовку й виготовлення оригінал-макета книжок здійснюють працівники відділу шевченкознавства Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. Тобто наукові співробітники інституту проводять не тільки науково-дослідну роботу, забезпечуючи відповідний рівень опрацювання статті, а й, по суті, здійснюють всю видавничу підготовку кожного тому й лише потім здають до друку. Принагідно скажу, що науковці нашого інституту паралельно завершують 12-томне зібрання творів Тараса Шевченка. Це буде перше повне академічне зібрання його творів.

— Миколо Григоровичу, а чиїм коштом видається енциклопедія? Чи потрапить вона на прилавки книжкових магазинів?

— Державним. На щастя, жодних перебоїв у фінансуванні не було. Ми

завдячуємо Державному комітетові телебачення та радіомовлення України, яке включило «Шевченківську енциклопедію» в державну програму «Українська книга». Перші два томи профінансовано повністю. Тираж — п'ять тисяч примірників кожного тому. Але інститут має право на додаткове друкування накладу. Тому наразі домовляємося з видавництвом про додатковий друк цих двох томів, якраз з тією метою, щоб енциклопедія потрапила на прилавки книгарень.

— Знаю, що співробітники Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАНУ розробляють інтернет-сайт «Шевченківська енциклопедія (www.shevchcycl.kiev.ua)...

— Так, ми маємо намір електронну версію «Шевченківської енциклопедії» запустити в Інтернет. Мета — дати можливість усім, хто цікавиться Шевченком, детально ознайомитися з матеріалами про його життя та творчість. Також на цьому сайті активно інформуватимемо українців про всі заходи, які країна планує в рамках двохсотлітнього ювілею Великого Кобзаря.

Зізнаюсь, що від «Шевченківської енциклопедії» ми очікуємо чималий суспільний резонанс. Віримо, що ця видавнича серія буде потрібна й цікава не тільки науковцям, викладачам, студентам, учителям та учням. Але кожному, хто має бодай найменший сентимент до Тараса Шевченка та взагалі до України. Запевняю: той, хто візьме до рук усі шість томів, буде вражений та одночасно розгублений, дізнавшись, що за 47 років життя Тарас Шевченко залишив стільки (!) літературно-мистецької спадщини; наскільки широко був пов'язаний з колосальною кількістю людей — із друзями, тими, хто цікавився його життям і творчістю. Також українець, почитавши енциклопедію, буде вражений, як глибоко сучасний Шевченкові світ цікавився його постаттю, захоплювався ним, намагався більше пізнати його світогляд. Шевченко — це не тільки національне, це — планетарне явище.

Тому, говорячи про Кобзаря, нас, науковців, передовсім тривожить доля його рукописів, власне, як і рукописів інших класиків української літератури. У нашому інституті наразі зберігається майже вся рукописна спадщина Кобзаря — унікальний фонд рукописних творів. А взагалі маємо понад сто тисяч одиниць збереження. Це — рукописи від класиків української літератури — від Григорія Сковороди, Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки й до Василя Стуса... А ми, на жаль, до сьогоднішнього дня не маємо належних умов для їхнього зберігання. Я бідкаюся створенням сучасного архівосховища з 1991 року. Ухвалювалися укази Президента, давалися доручення Кабміну....

— Тобто рукописи класиків української літератури, зокрема Тараса Шевченка, зберігають в невідповідних умовах?

— У не зовсім відповідних. Ми орендуємо приміщення в архіві громадських організацій. Але від нас вимагають, щоб ми звідти забиралися, бо їм не вистачає місця. Скажу відверто: наразі орендуємо приміщення лише для того, щоб зберігати рукописи, адже це — величезна державна цінність. Разом із тим, науковцям необхідні також умови для опрацювання архівів, зокрема створення належного опису. Ми мріємо створити нормальні умови для роботи читачів із унікальними документами. Я вже мовчу про необхідність реставрації архівних одиниць. Усе упирається в брак грошей. Скажу так: за ті кошти, що дав Тарас Шевченко в державну скарбницю перевиданнями своїх книжок, можна було б побудувати десять таких архівосховищ.

Тому наша найбільша мрія — будівництво спеціального архіву-сховища для збереження описів класиків української літератури. Нині є доручення виділити кошти на проектну документацію для створення Міжнародного науко-дослідного й культурно-інформаційного Центру Шевченківський дім. У цьому Шевченківському домі ми плануємо створити гідне приміщення з сучасними вимогами для збереження унікальних рукописних цінностей, розмістити Інститут літератури ім. Тараса Шевченка НАНУ, створити Музей української писемності... Словом, планів багато. Була б підтримка держави.

Вадим ЛУБЧАК

Джерело: [газета «День»](#) (№41, 6 березня 2013 р.)

Матеріали опублікували: Прес-служба Президії НАН України